

ONDERWERP

Geschikte locaties voor vleermuiskasten ter mitigatie van de te slopen portiekflats aan de Van Heuven Goedhartsingel te Gouda

PROJECTNUMMER

B01065.00243.2820

ONZE REFERENTIE

078841801 0.10

DATUM

14-3-2016

VAN

Jasper Osterthun

Aanleiding en doel

Naar aanleiding van de voorgenomen sloop van de portiekflats aan de Van Heuven Goedhartsingel te Gouda heeft Arcadis soortgericht onderzoek uitgevoerd naar vleermuizen en vogels met jaarrond beschermde nesten. In figuur 1 is de planlocatie opgenomen. Naar aanleiding van dit onderzoek (Arcadis, 2015) is een advies opgesteld over maatregelen die genomen moeten worden voor de onderbouwing van een ontheffingsaanvraag Flora- en faunawet, waaronder tijdelijke vleermuisvoorzieningen tijdens de sloop- en bouwphase en permanente vleermuisvoorzieningen in de nieuwbouw. Voorliggend advies geeft invulling aan de tijdelijke voorzieningen.

Uit het onderzoek is naar voren gekomen dat vijf kopse gevels van de portiekflats (inclusief op alle gevels aanwezige vleermuiskasten) gebruikt worden als paarverblijfplaats; twee kopse gevels waren bezet door gewone dwergvleermuis en drie kopse gevels bezet door ruige dwergvleermuis. Het is aannemelijk dat deze dieren ook overwinteren in de betreffende portiekflats. In één boom nabij de meest oostelijk portiekflat is een paarverblijfplaats van ruige dwergvleermuis vastgesteld. Daarnaast is bij een daklijst bij een gevel van een portiekflat een uitvliegende laatvlieger waargenomen. Het betreft hier een zomerverblijf van waarschijnlijk een solitair mannetje. Door het slopen van de woonblokken gaan deze 5 paarverblijfplaatsen aan de gevel van de portiekflats verloren.

Of de boom met de paarverblijfplaats gekapt gaat worden is niet duidelijk. Het slopen van de aangrenzende portiekflat heeft tot gevolg dat de directe omgeving van de paarverblijfplaats aangetast wordt. Hierdoor wordt de paarverblijfplaats mogelijk ongeschikt (zie locaties in figuur 1).

Omdat het hierbij gaat om strikt beschermde diersoorten dienen op grond van de Flora- en faunawet mitigerende maatregelen genomen te worden. Ter vervanging van de verloren / aangetaste verblijfplaatsen tijdens de sloop- en bouwphase dienen voor de sloop van de portiekflats alternatieve (paar)verblijfplaatsen in de omgeving gerealiseerd te worden. Dit zijn zogenaamde tijdelijke verblijfplaatsen in de vorm van vleermuiskasten.

Met een locatiebezoek is in kaart gebracht welke gebouwen / gevels in de buurt van het plangebied geschikt zijn voor het plaatsen van vleermuiskasten. Op basis hiervan is een concreet advies opgesteld voor plaatsing van tijdelijke vleermuisvoorzieningen in de directe omgeving van het project.

Figuur 1. Luchtfoto, betreffende portiekflats (geel), paarverblijfplaats gewone dwergvleermuis, gevel woonblok (zwarte ster), paarverblijfplaats ruige dwergvleermuis, gevel woonblok (rode ster), paarverblijfplaats ruige dwergvleermuis in boom (rode cirkel), verblijfplaats laatvlieger (blauwe cirkel).

Randvoorwaarden vleermuiskasten

De Soortenstandaards van de gewone- en ruige dwergvleermuis (2014) beschrijft de randvoorwaarden voor het plaatsen van vleermuiskasten en het type vleermuiskast. Voor de laatvlieger bestaat geen soortenstandaard. De randvoorwaarden in de soortenstandaard van de gewone- en ruige dwergvleermuis zijn (op het type vleermuiskast na) echter bruikbaar voor alle soorten vleermuizen waaronder de laatvlieger.

Voorafgaand aan de eigenlijke werkzaamheden dienen maatregelen genomen te worden om aanbod en functioneren van alternatieve verblijfplaatsen tijdens de werkzaamheden te garanderen, dit geldt zowel voor de gewone- en ruige dwergvleermuis als de laatvlieger:

- Voor elke aan te tasten of te verwijderen verblijfplaats moeten vier nieuwe (tijdelijke) verblijfplaatsen worden gecreëerd. Het gaat om 6 paarverblijfplaatsen van de gewone- en ruige dwergvleermuis, dus in totaal dienen 24 alternatieve verblijfplaatsen gerealiseerd te worden voor deze 2 soorten. Wat betreft de laatvlieger gaat het om 1 zomerverblijfplaats. Hiervoor dienen dus 4 zomerverblijfplaatsen gerealiseerd te worden. Overigens kunnen aangeboden voorzieningen wel gebruikt worden voor meerdere soorten. Een gevelbetimmering (zie type voorzieningen) voor de laatvlieger functioneert ook voor de gewone en ruige dwergvleermuis. Gezien de grootte van deze gevelbetimmering telt deze voorziening als meerdere (circa twee) kasten.
- Voor de verblijfplaatsen van gewone- en ruige dwergvleermuis volstaan (naast gevelbetimmeringen) platte vleermuiskasten. Deze vleermuissoorten overwinteren mogelijk ook in de betreffende portiekflats. In de directe omgeving (maar ook in de omliggende wijken) zijn meerdere portiekflats aanwezig waardoor aangenomen kan worden dat voldoende alternatieve overwinteringsverblijfplaats aanwezig zijn.
- Volgens de Dietz, M. & Weber, M. (2000) dienen voor de laatvlieger verblijven in vorm van gevelbetimmering gerealiseerd te worden.
- Deze verblijfplaatsen moeten:
 - binnen het kerngebied van de groep, en dan zo mogelijk binnen 100 meter, eventueel binnen 200 meter van de oorspronkelijke verblijfplaats worden geplaatst en dit buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden;
 - verschillende microklimaten aanbieden, met andere woorden; de huidige (verschillende) oriëntaties (noorden en zuiden) moeten zo veel mogelijk terugkomen op de nieuwe locaties;
 - zowel geschikt zijn als verblijf in de paarperiode als in de winter aangezien de kopse gevels naar verwachting ook in gebruik zijn als overwinteringslocatie. Als stelregel hanteren we dat circa de helft van de nieuw aan te brengen kasten ook geschikt dient te zijn als overwinteringslocatie. ;
 - een locatie hebben die gelijk aan of beter van kwaliteit is dan de oorspronkelijke situatie wat betreft hoogte, aanliegroute, vrije vliegruimte, zo veel mogelijk vrij van kunstlicht, en vrij moeten zijn van verstoring en buiten bereik van predatoren. Kortom; veelal minimaal 6 - 10 meter hoog, conform huidige situatie.

Voor tijdelijke vervanging van paarverblijfplaatsen geldt een gewenningsperiode van minimaal 6 maanden voorafgaand aan het paarseizoen. Dit is een periode waarin zowel de oorspronkelijke situatie en de als mitigatie aangebrachte voorzieningen beiden aanwezig zijn. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de winterrust van de betreffende vleermuissoorten (15 oktober-1 maart). Binnen deze periode zijn betreffende vleermuizen niet actief en kunnen ze het alternatieve verblijfplaats niet ontdekken. Daarom wordt deze periode niet meegerekend tot de gewenningsperiode. Voorbeeld: indien de verblijfplaatsen op 1 februari 2017 ongeschikt gemaakt worden dienen de alternatieven kasten 15 april 2016 of eerder geplaatst te zijn.

De opgave voor het realiseren van vleermuisvoorzieningen is dus resumerend:

- a. Vier gevelbetimmeringen aan gebouwen als zomerverblijf voor laatvlieger, en als balts- en paarverblijf voor de gewone en ruige dwergvleermuis. Hiermee is de zomerverblijfplaats voor de laatvlieger gemitigeerd, en zijn acht locaties voor de gewone en ruige dwergvleermuis gecreëerd.
- b. Resterend dienen 12 vleermuiskasten aan gebouwen te worden bevestigd als paar- en baltsverblijf voor gewone en ruige dwergvleermuis.
- c. Voor het paar- en baltsverblijf voor ruige dwergvleermuis dienen vier (platte of bolle) vleermuiskasten aan bomen bevestigd te worden.

Methodiek

Voor het bepalen van een geschikte locatie voor de vleermuiskasten is in de directe omgeving gekeken naar soortgelijke gebouwen als de te slopen portiekflats. Hierbij is rekening gehouden met de hierboven genoemde randvoorwaarden.

Locatiecheck

Rekening houdend met de randvoorwaarden zijn de locaties voor de vleermuiskasten / gevelbetimmeringen bepaald.

In figuur 2 zijn de locaties opgenomen die geschikt zijn voor het plaatsen van de vleermuiskasten / gevelbetimmeringen. Daaronder wordt per gebouw (zie nummers in figuur 2) ingegaan op de locatie. Er is onderscheid gemaakt in de gebouwen die in eigendom zijn van Woonpartners (groen) en particulieren (blauw). Daarnaast zijn ook vier locaties van bomen opgenomen die als alternatief gebruikt dienen te worden voor het ophangen van de (platte/bolle) vleermuiskasten voor de ruige dwergvleermuis.

Figuur 2. Luchtfoto, te slopen portiekflats (geel), portiekflats in bezit van Woonpartners (groen), gebouwen in bezit van particulieren (blauw), locatie voor het plaatsen van vleermuiskasten (rode pijl), bomen geschikt voor het ophangen van de vleermuiskasten voor ruige dwergvleermuis (hoofdletter).

Bezit Woonpartners

1. De zuidkant van de gevel van de portiekflats is een geschikte locatie voor vleermuisvoorzieningen (zie foto 1). Advies is om hier zowel een gevelbetimmering te realiseren in de nok als om twee kasten te plaatsen. De kasten dienen nabij de dakrand geplaatst te worden en niet vlak boven elkaar.

Foto 1. Zuidkant gebouw 1, locatie voor het plaatsen van de vleermuiskasten (rode cirkel).

2. De noordkant van de gevel van de portiekflats is een geschikte locatie voor vleermuisvoorzieningen (zie foto 2). Advies is om hier zowel een gevelbetimmering te realiseren in de nok (voor de variatie) als om twee kasten te plaatsen. De kasten dienen nabij de dakrand geplaatst te worden en niet vlak boven elkaar.

Foto 2. Noordkant gebouw 2, locatie voor het plaatsen van de vleermuiskasten (rode cirkel).

3. Zowel aan de noordkant als de zuidkant van de gevel kunnen zijn geschikt voor het realiseren van vleermuisvoorzieningen (zie foto 3 en 4). Advies is om aan beide gevels een betimmering (laatvlieger) te realiseren in de nok, in combinatie met twee vleermuiskasten (gewone en ruige dwergvleermuis). De kasten dienen zo hoog mogelijk aan de gevel geplaatst te worden en niet vlak boven elkaar.

Foto 3. Zuidkant gebouw 3, locatie voor het plaatsen van de vleermuiskasten (rode cirkel).

Foto 4. Noordkant gebouw 3, locatie voor het plaatsen van de vleermuiskasten (rode cirkel).

Resumerend kunnen in het bezit van Woonpartners in de directe omgeving van het project vier gevel betimmeringen gerealiseerd worden (volledige opgave) en acht vleermuiskasten (van de benodigde 12). Gezien de hoogte van de gebouwen zou nog een 2e laag met vleermuiskasten opgehangen kunnen worden ter hoogte van de 2e verdieping (dus op iedere gevel één, of op twee gevels twee). Daarmee kan de totale opgave aan

gebouwen in het bezit van Woonpartners gerealiseerd worden. Mocht dit op één of andere reden niet mogelijk zijn, dan zijn hieronder (bezit particulier eigendom) enkele alternatieven op een rij gezet.

Bomen

Advies is om één (platte / bolle) vleermuiskast per locatie (boom) te realiseren, tenminste op vier meter hoogte (hoogte huidige paar- en baltsverblijf in boomholte). In de figuren hieronder zijn de foto's van de bomen opgenomen.

Figuur 3. Boom A

Figuur 4. Boom B

Figuur 5. Boom C en D

Bezit particulier eigendom

4. Zowel aan de noordkant als de zuidkant van de gevel kunnen in totaal 4 vleermuiskasten geplaatst worden (zie foto 5). Deze mogen niet vlak boven elkaar bevestigd worden en ook niet direct boven een raam vanwege de mogelijke lichtverstoring.

Foto 5. Zowel noordkant als zuidkant van gebouw 4 is geschikt, locatie voor het plaatsen van de vleermuiskasten (rode cirkel).

5. Vooral de oostzijde en in mindere mate de zuidzijde is geschikt voor het plaatsen van vleermuiskasten. In totaal kunnen 8 vleermuiskasten hier geplaatst worden. Deze mogen niet vlak boven elkaar bevestigd worden.

Foto 6. Oost- en zuidzijde van gebouw 5 is geschikt, locatie voor het plaatsen van de vleermuiskasten (rode cirkel).

Type voorzieningen

Gewone- en ruige dwergvleermuis

Vijf van de zes aangetroffen paarverblijfplaatsen van gewone- en ruige dwergvleermuis bevonden zich in een vleermuiskast, type Chambord (zie figuur 6). Voor een snelle acceptatie van de nieuw geplaatste vleermuiskasten wordt daarom aanbevolen ter compensatie van de paarverblijfplaatsen dezelfde kasten te gebruiken. Het gaat in totaal om 12 stuks. Deze vleermuiskast is te bestellen via website: http://www.vivara.nl/ctrl/product:1536/vleermuizenkast_chambord

Figuur 6. Vleermuiskast type Chambord

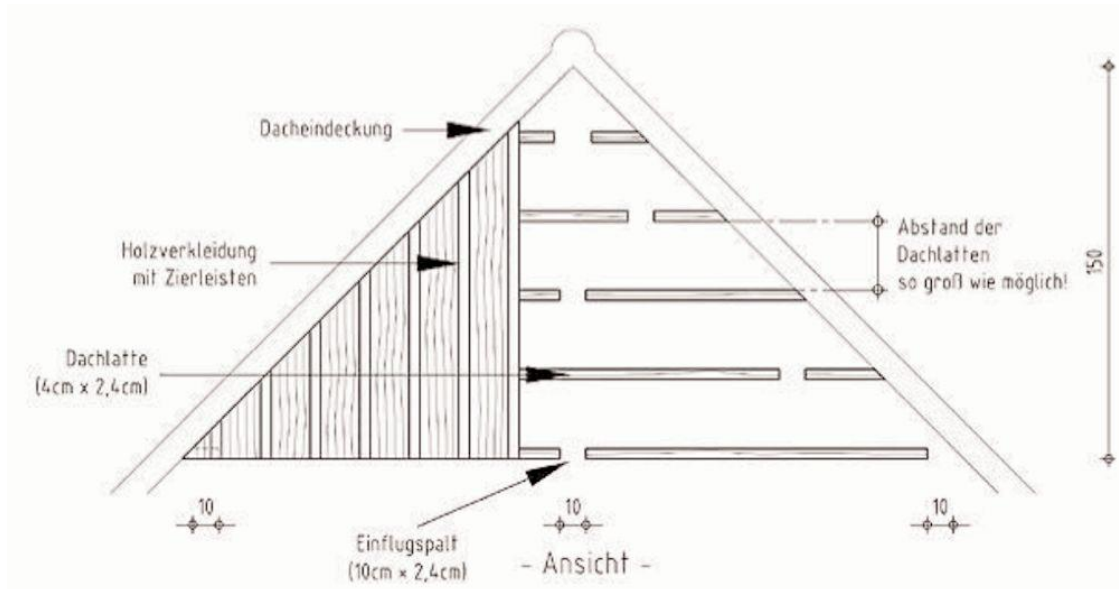
Voor de vier vleermuiskasten aan bomen kan naast het type Chambord ook gebruik worden gemaakt van een kleine bolle kast (zie onder).

<http://www.veldshop.nl/nl/schwegler-1fd-vleermuiskast.html>

Laatvlieger

Door middel van een gevelbetimmering in de nok zijn verblijfplaatsen van de laatvlieger, gewone en ruige dwergvleermuis te realiseren. Gevelbetimmering bij de punt van een gevel (aan de buitenkant) dient gerealiseerd worden zoals in figuur 7 is opgenomen. Dient betreft maatwerk.

Figuur 7. Gevelbetimmering in de punt van een dak (bron Dietz, M. & Weber, M., 2000).

Conclusie en aanbevelingen

Ter mitigatie van de te slopen portiekflats aan de Van Heuven Goedhartsingel te Gouda dienen voor de gewone- en ruige dwergvleermuis in totaal 20 paarverblijfplaatsen gerealiseerd te worden in de vorm van vleermuiskasten en gevelbetimmeringen. Gevelbetimmeringen worden gezien de grootte als twee verblijfplaatsen geteld. Mogelijk gaan met de sloop van de portiekflats winterverblijfplaatsen van gewone- en ruige dwergvleermuis verloren. De omgeving kent echter voldoende alternatieve overwinteringsplekken dus daarom hoeft hier geen mitigatie voor plaats te vinden. Voor de laatvlieger dienen in totaal vier zomerverblijfplaatsen gerealiseerd te worden door het aanbrengen van gevelbetimmering (zie figuur 7). Voor de paar- en baltsverblijfplaats van de ruige dwergvleermuis dienen vier kleine bolle vleermuiskasten aan bomen opgehangen te worden.

Naast gebouwen in het bezit van Woonpartners zijn ook gebouwen in particulier bezit aangewezen als potentiële locaties voor vleermuiskasten. Een spreiding van de vleermuiskasten vergroot de kans dat de kasten gevonden en gebruikt gaan worden.

Literatuur

Soortenstandaard gewone dwergvleermuis (2014), website: www.rvo.nl

Soortenstandaard ruige dwergvleermuis (2014), website: www.rvo.nl

Dietz, M. & Weber, M. (2000): Baubuch Fledermäuse. Eine Ideensammlung für fledermausgerechtes Bauen. Gießen.